

Döden, uppståndelsen och det eviga livet

T R O N S H E M L I G H E T

vägledning i den kristna trons grunder

T R O N S | H E M L I G H E T

Döden, uppståndelsen och det eviga livet

Bibelcitaten är hämtade från *Bibel 2000*
Copyright Svenska Bibelsällskapet

© Författarna, Pingst och Libris förlag
OMSLAG OCH FORMGIVNING Maria Mannberg
OMSLAGSBILD AFLO/Nordicphotos
TRYCK V-Tab, Avesta 2011
ISBN 978-91-7387-187-7
www.librisforlag.se

Förord

I EN TID NÄR FÖRHOPPNINGAR svalnar blir evangeliets stora gåva till människan allt klarare. Jesus kom i världen för att ge människan hopp. ”Och hans namn skall ge folket hopp”, heter det inför Kristi ankomst.¹

Det kristna hoppet gäller inte bara detta livet, det sträcker sig bortom dödens gräns. Tron har sin förankring i framtiden mer än i historien. ”Ni lever ett osynligt liv tillsammans med Kristus hos Gud”², skriver Paulus och förkunnar därmed att det eviga livet inte bara är något som väntar på andra sidan

den biologiska döden. Det tar sin början här, i mötet med Kristus. Därför vågar vi hoppas på det vi ännu inte ser. Som det med rätta heter: ”ett hopp som man ser uppfyllt är inte något hopp, vem hoppas på det han redan ser?”³

Det är med både varsamhet och frimodighet som vi närmar oss ämnet döden, uppståndelsen och det eviga livet. Ett och annat är inte helt enkelt att tyda när Bibeln berör tillvaron bortom döden. Men det väsentliga framträder i ett bländande ljus: Jesus Kristus har med sin död nedtrampat döden och åt dem som är i gravarna har han gett ett evigt liv!

Kristi uppståndelse är historiens avgörande händelse. Genom sin död förvandlade han döden till en strålande övergång – en övergång till ett oändligt rikare liv av gemenskap och kärlek. Vi vet att döden en dag skall komma och hämta oss alla, och eftersom döden är skilsmässa innebär den dagen sorg och tårar för dem som ännu är kvar i tiden. Men inte en sorg som om döden vore slutet. De kristnas sorg är den ljusa sorgen, i tron att döden inte kan göra oss någon verklig skada. Därför

hoppas vi på den stora och strålande dag när Up-
penbarelsbokens vision får sin slutliga uppfyllelse:
”Döden skall inte finnas mer.”

Med en bön av Paulus överlämnar vi nu denna
skrift till våra läsare: Må han ge ert inre öga ljus,
så att ni kan se vilket hopp han har kallat oss till...

*Teologiska nätverket i Pingst består av följande
personer: Ann-Charlotte Westling • Beryl Lindeman
• Björne Erixon • Carla Widén • Dan Salomonsson
• Greger Andersson • Göran Lennartsson • Jan-Åke
Alvarsson • Joel Halldorf • Marcus Sönerbrandt
• Marcus Örebäck • Marianne Andréas • Martin Boström
• Olof Djurfeldt • Peter Halldorf • Roine Swensson •
Roland Eckerby • Sam Wohlin • Stefan Green • Sören
Perder • Ulf Sundkvist • Ulrik Josefsson • Uno Solinger*

Med Jesus i sorgehuset

Marta sade till Jesus: "Herre, om du hade varit här hade min bror inte dött. Men jag vet ändå att Gud skall ge dig vad du än ber honom om." Jesus sade: "Din bror kommer att uppstå." Marta svarade: "Jag vet att han skall uppstå vid uppståndelsen på den sista dagen." Då sade Jesus till henne: "Jag är uppståndelsen och livet. Den som tror på mig skall leva om han än dör, och den som lever och tror på mig skall aldrig någonsin dö. Tror du detta?" Hon svarade: "Ja, herre, jag tror att du är Messias, Guds son, han som skulle komma hit till världen."¹

SAMTALET ÄGER RUM inför Lasaros uppväckelse – i upptakten till den påsk då Kristus skall överlämna sin ande i Faderns händer och utropa: ”Det är fullbordat!” Förhänget till det allra heligaste i templet skall brista och många avlidna rättfärdiga stå upp från de döda för att efter Jesu uppståndelse visa sig i Jerusalem. Lasaros uppväckande, det kanske märkligaste av alla Jesu under, blir ett profetiskt förebud om den slutliga segern över döden. Men ännu är Lasaros död.

Sorgen och saknaden efter en livskamrat, ett barn, ett syskon, en nära vän eller omtänksam mentor hör till livets smärtsamma erfarenheter. Inför döden gäller samma villkor för alla. Läkarvetenskapen och dess framgångar kan skjuta upp döden, men aldrig befria oss från den. Ju närmare vi stått varandra, desto svårare blir separationen. Det är som en amputation – fantomvärken från den saknade kroppsdelens inräknad.

Vårt möte med döden påverkas av vår tro och livsåskådning. Det är avsevärd skillnad mellan tron på *en* Gud som är alla människors skapare

och tron på en mångfald av gudar och andeväsen. Det är också en avgrund mellan uppståndelse och reinkarnation.² Tron på uppståndelsen är kristendomens särart, medan den österländska återfödelse- tron stänger in människan i ett kretslopp av existenser som hon bara kan bli befriad från genom egen förtjänst, så kallad god karma.

De som inte tror på någon andlig verklighet alls beskriver sig ofta som lyckligt befriade från all slags vidskepelse. För dem är livet oåterkalleligt slut med döden. Men skapar inte en sådan hållning tomhet snarare än lugn inför döden?

Ett hoppets budskap

Kristen tro inger både allvar och hopp när döden inträtt. Lasaros *var* död. Marta och Maria hade hoppats på att Jesus skulle komma medan det ännu fanns en möjlighet att han kunde bli frisk och få leva. Men Jesus kom först på fjärde dagen efter dödsfallet, och då med ett budskap som kunde upplevas som ett hån av dem som hoppats på ett

under: *Jag är uppståndelsen och livet. Den som tror på mig skall leva om han än dör, och den som lever och tror på mig skall aldrig någonsin dö.*

Lasaros var död, det kunde alla konstatera. Kroppen luktade redan.

Men för Marta var Jesu budskap fyllt av mening. På Jesu fråga: ”Tror du detta?” svarade hon: ”Ja, Herre, jag tror att du är Messias, Guds son, han som skulle komma i världen.” Tidigare hade hon bekänt: ”Jag vet att han skall uppstå vid uppståndelsen på den yttersta dagen.”³

Hos den sörjande systemn fanns ingen tvekan när det gällde det eviga hoppet. Marta var i likhet med de flesta fromma judar fullt övertygad om att Lasaros skulle uppstå. Det var en tröst, men tog inte bort den djupa saknaden efter det plötsliga dödsfallet. Som så ofta vid sådana tillfällen var frågorna många: Varför måste han, sina systrars stöd, dö i förtid, ung, förmodligen också ogift och barnlös?

Att någon uppstår från de döda är ovanligt, men det hände Lasaros. Från Nya testamentet känner

vi bara till tre uppväckelser i Jesu verksamhet, samt två i samband med apostlarna Petrus och Paulus gärning.⁴ Men när Jesus sände ut sina lärjungar uppmanade han dem att bota sjuka, *uppväcka döda*, göra spetälska rena och driva ut onda andar.⁵ Men de som blev uppväckta fick endast sin död uppskjuten. De döda som uppväcks vid tidens ände uppstår för att inte mer dö.

När Jesus kommer till ett sorgehus är det som Herre över liv och död. Även då han inte väcker upp den döde ger han de sörjande mod och kraft att uthärda sorgen och bära saknaden i vissheten om de dödas uppståndelse. *Den som tror på mig skall leva om han än dör.*

Betania i sorg är som vår värld i mikrokosmos. Världen är märkt av död och sorg. Men Jesu Kristi evangelium förvandlar atmosfären i det stora sorgehuset. Döden är besegrad. Livet är starkare än döden.

Gud och döden

Varifrån kommer döden?

Enligt ursprungsberättelserna i Bibelns första bok kom döden in i mänskligheten som en följd av syndafallet. Människan skapades inte för att dö. Men Gud hade sagt: ”Du får äta av alla träd i trädgården utom av trädet som ger kunskap om gott och ont. Den dag du äter av det trädet (kunskapens träd) skall du dö.”⁶ Livskontakten med Gud bröts när Adam och Eva åt av den frukt Gud sagt att de inte skulle ha som föda. I den stunden gjorde döden sitt intrång i skapelsen. Döden är i första hand

en andlig realitet, vars yttersta frukt är den fysiska döden. Därför kan man ha del i döden medan man lever, och vara fri från döden fast man ligger i grav. Döden går inte att köpslå med, den är Guds fiende. Ja, enligt Skriften den sista fienden som till slut skall besestras.

Döden under Guds kontroll

Liv och död är i Guds hand. Varje nytt människoliv röjer Guds skaparhand:

*Du skapade mina inälvor,
du vävde mig i moderlivet...
Du kände mig alltigenom,
min kropp var inte förborgad för dig,
när jag formades i det fördolda,
när jag flätades samman i jordens djup.
Du såg mig innan jag föddes
i din bok var de redan skrivna,
de dagar som hade formats
innan någon av dem hade grytt.⁷*

Att Gud råder över döden är en källa till trygghet. Döden är Guds fiende, men evangeliet förkunnar att han tagit upp striden mot denna onda makt för att till slut besegra den. Inte ens nu tillåts döden härja fritt. Gud mäter ut människans livsmått, ger henne möjlighet till omvändelse, visar tålmod med hennes synder och brister, vakar över hennes liv. Även när döden för den troende blir plötslig och smärtsam, är Gud med i det som händer. Till och med döden tvingas tjäna Guds syften, eftersom den innebär att människan inte får leva för evigt i sin synd. Men genom Kristi uppståndelse har porten till det eviga livet öppnats. För den som lever i Kristus kan döden därför inte göra någon verklig skada.

I Psaltaren 90 skriver Mose: ”Du låter människan bli mull igen, du säger; bli vad du en gång var.” Orden som följer är som ett eko av Guds ord till mannen i syndafallsberättelsen: ”Du skall äta av växterna på marken, du skall slita för ditt bröd i ditt anletes svett tills du vänder åter till jorden. Ty av jord är du tagen och jord skall du åter bli.”⁸ Och, skulle vi kunna tillägga: ur denna jord spirar uppståndelsens liv.

Det eviga livet redan här

Den som lever och tror på mig skall aldrig någonsin dö ... Den som tror på mig han skall leva om han än dör. Jesu ord till Maria i Betania rymmer budskapet att den som tror på honom redan har fått evigt liv. Den fysiska döden är ännu inte tillintetgjord, eftersom denna tidsålder ännu består, men genom att tillintetgöra döden som andlig realitet har något ännu större skett: den fysiska döden är förvandlad till en strålande övergång till ett liv i gemenskap med Herren som varar för alltid. Johannesevangeliet upprepar gång på gång detta budskap. ”Den som tror på Sonen har evigt liv ... Sannerligen, jag säger er: den som hör mitt ord och tror på honom som har sänt mig, han har evigt liv och kommer inte under någon dom.”⁹

Det eviga livet är mer än evig existens. Det är liv av ett särskilt slag, liv som hör evigheten till och som vi tar emot när vi genom den helige Ande föds på nytt. I sorgehuset i Betania hör vi ekot från Jesu samtal med Nikodemos i Johannesevangeliets tredje kapitel. Döden rör inte på det nya liv vi

tagit emot genom pånyttfödelsen. I det livet finns
förebudet om de dödas uppståndelse på ”den sista
dagen”, som Jesus just har undervisat om.¹⁰

En annorlunda död

FÖR DEM SOM tror på Jesus som Guds Son väntar därför en annorlunda död. De fortsätter att leva fastän de dör.

Hoppets ljus i Gamla testamentet

Redan i Gamla testamentet sägs det uttryckligen att de rättfärdigas död skiljer sig från de orättfärdigas. Den gåtfulle Bileam, ett slags profetgestalt i Gamla testamentet, bad: ”Må jag dö de rättrådigas död, må mitt liv sluta som deras!”¹¹ Gamla testamentet

har en rad exempel på hur människor inför döden uttalar viktiga profetiska ord. Anden talar genom dem mot slutet av deras liv. Deras annorlunda död måste ha gjort ett starkt intryck.¹² I samband med tre personers död i Gamla testamentet berättas om hemlighetsfulla händelser. Den gudfruktige Henok ”levde i gemenskap med Gud. Sedan fanns han inte mer, ty Gud tog honom härifrån”.¹³ Mose dog på berget Nebo och det heter att Herren ”begravde honom i dalen mitt emot Bet Pegor i Moab; än i dag vet ingen var graven finns”.¹⁴ Elia togs upp till himmelen i ”en vagn av eld med hästar av eld”.¹⁵

Profeten Jesaja säger: ”Den rättfärdige går under, och ingen bryr sig om det, de trogna rycks bort, och ingen märker det. Ansatt av ondskan rycks den rättfärdige bort, men han skall få frid. De som har fört ett rättrådigt liv skall få gå till vila.”¹⁶ Det är också hos Jesaja vi finner en direkt profetia om uppståndelse från de döda: ”Dina döda skall få liv igen, deras kroppar skall uppstå. Vakna och jubla, ni som vilar i mullen! Ty din dagg är en ljusets dagg, du låter den falla över skuggornas land.”¹⁷

Uppståndelsehoppet finns även uttryckt i Daniels bok: ”Många av dem som sover i mullen skall vakna, några till evigt liv, andra till skam och evig fasa. De som nått insikt skall lysa som det ljusa himlavalvet, de som fört många till rättfärdighet skall stråla som stjärnorna, alltid och evigt.”¹⁸

I den apokryfiska boken Salomos vishet, som lästs som uppbyggelseskrift av kristna från äldsta tid, heter det: ”Men de rättfärdigas själar är i Guds hand och ingen plåga skall nå dem. I dåraktiga människors ögon är de döda: deras bortgång kallas olycka och deras hädanfärd förintelse, men de är i frid.”¹⁹

Jesus och frågan om uppståndelsen

Även om Gamla testamentet inte har någon klart formulerad lära om de troendes uppståndelse, ser vi alltså att det finns åtskilliga profetior om uppståndelse från de döda. Uppståndelsetron var allmän vid den tid då Jesus trädde fram. För fariseerna var den självklar, medan saddukeerna, som

dominerade bland prästerna förhöll sig skeptiska till den.

När några saddukeer försökte göra Jesus svarslös genom att berätta om sju bröder som den ene efter den andre gifte sig med samma barnlösa kvinna, som överlevde dem alla men inte fick några barn, löd deras fråga: Vem kommer att få henne som hustru vid uppståndelsen?

Jesus svarade: ”Ni tänker fel därför att ni varken kan skriften eller vet något om Guds makt. Vid uppståndelsen gifter man sig inte eller blir bortgift, utan alla är som änglarna i himlen. Och vad de dödas uppståndelse beträffar, så har ni väl läst vad Gud har sagt till er: Jag är Abrahams Gud och Isaks Gud och Jakobs Gud. Gud är inte en Gud för döda utan för levande.²⁰ I Lukasevangeliets version av samma berättelse tillägger Jesus: *ty för honom (Gud) är alla levande.*

Jesu svar speglar hans förståelse av de gammaltestamentliga skrifterna: inför Gud lever alla, även de sedan länge döda. Det betyder att de fortsätter att leva fastän de är döda och att de döda en

dag skall uppstå. När Jesus hade talat instämde somliga av de judiska skriftlärda, möjligen var de fariseer: ”Mästare, det var bra svarat”.²¹

Var ligger paradiset?

I den citerade berättelsen talar Jesus om de som gått före oss som ”levande”, något som överensstämmer med vad han sa till Marta: *Den som tror på mig, han skall leva om han än dör.*

Vad händer då när människan insomnat i döden?

I berättelsen om den fattige Lasaros vid den rike mannens port säger Jesus att tiggaren efter sin död av änglarna ”fördes till platsen vid Abrahams sida”. Det var en plats där han fick tröst, medan den rike mannen som framlevt sina dagar i själviskhet och likgiltighet för den fattige plågades i dödsriket.²² För bägge innebar döden en fortsatt existens, men med mycket olika destinationer. Den rike hade inte behövt Gud under sitt jordiska liv, medan den fattiges enda tillflykt varit den Gud som hör de lidandes rop. Det eviga livet framstår inte som en

belöning för en uppmärksam insats på jorden utan som en gåva given av nåd. Evangelium är i denna berättelse verkligen ett glädjens budskap för de fattiga.

Tre gånger använder Nya testamentet ordet ”paradis”. Vi möter det först i Lukasevangeliets skildring av den botfärdige rövaren som korsfästes tillsammans med Jesus. Han erkände sin synd och bad: ”Jesus tänk på mig, när du kommer med ditt rike.” Trots att han inte har någon förtjänst att hänvisa till får han höra Jesus säga: Sannerligen, redan idag skall du vara med mig i paradiset.”²³ Från sin avrättning trädde han direkt in i paradiset.

Var är paradiset? De två ytterligare tillfällen i Nya testamentet där ordet paradis förekommer ger en antydning. Det ena finns i Uppenbarelseboken, och refererar till det ursprungliga paradiset i Edens lustgård: ”Den som segrar skall jag ge att äta av livets träd, som står i Guds paradis.”²⁴ Det andra förekommer i Paulus dramatiska vittnesbörd om en erfarenhet han uppenbarligen själv gjort: ”Jag vet en man som lever i Kristus och som för fjorton år

sedan – om det nu var med kroppen eller utan den vet jag inte, men Gud vet det – han blev i alla fall uppryckt till den tredje himlen. Och jag vet att den mannen – om med kroppen eller utan, det vet bara Gud – blev uppryckt till paradiset och fick höra ord som ingen människa kan eller får uttala.”²⁵

Det har spekulerats åtskilligt i vad Paulus egentligen syftar till med dessa ord. Var det ett slags ”nära-döden-upplevelse”, kanske i samband med att han blev stenad i Lystra och hans vänner trodde att han var död?²⁶ Uppenbarligen rörde det sig om en hänryckande upplevelse, där han efteråt inte visste om det bara var ”i anden” eller med hela sin varelse som han besökt paradiset.

Begreppet ”den tredje himlen” används här som synonym till paradiset och var vid denna tid känt som en beteckning på de rättfärdigas hemvist efter döden. Det förekommer bland annat i Andra Henoksboken.²⁷ Även på andra ställen i Nya testamentet talas det om himlar i flertal, som när det heter att Jesus har ”farit upp genom himlarna”.²⁸ Såväl Jesus som Paulus hänvisar till ”paradiset”

som en del av den himmelska världen. Där skulle rövaren möta sin Frälsare samma dag som Jesus dog för hans synders skull – medan Jesu kropp vilade i graven, innan såväl uppståndelsen som himmelfärden hade skett. I samma stund som Jesus gav upp andan var försoningen fullbordad. Därför kunde Jesus i paradiset ha gemenskap med den nyomvända rövaren, trots att hans kropp ännu vilade i graven.

När Paulus för egen del ”längtar efter att bryta upp och vara hos Kristus”²⁹, tänker han troligen på den plats han redan besökt. Som en del av Guds osynliga skapelse tillhör paradiset himlen. Men Paulus återger inga detaljer om det han sett och hört i paradiset. Han varken kan eller får föra det vidare. Inför det outsägliga finns inga ord. Apostelns hållning till sitt eget besök i paradiset är anmärkningsvärd mot bakgrund av vår tids ibland detaljerade skildringar av så kallade nära-döden-upplevelser. Människors upplevelser och uppenbarelser får aldrig ligga till grund för olika läror om tillvaron efter döden som inte kan bekräftas av bibelordet.

En medveten tillvaro efter döden

Hur skall man förstå orden om att de i Kristus döda är ”avsomnade”? Innebär det att de befinner sig i ett tillstånd av ”sömn” i väntan på uppståndelsens dag? I berättelsen om den botfärdige rövaren tyder allt på att han upplevde ett medvetet möte med sin Frälsare när han inträdde i evigheten.

Men sömn är vila. Vi har tidigare citerat bibelord om hur de som tecknade med trons insegel lämnat denna världen har gått in i den himmelska vilan. Som profeten Jesaja uttrycker det: ”De som fört ett rättrådigt liv skall få gå till vila.” Lasaros som lidit fick tröst när han kom till ”platsen vid Abrahams sida”.³⁰ I Hebreerbrevet talas om den sabbatsvila som väntar Guds folk.³¹ Och i Uppenbarelseboken berättar Johannes: ”Och jag hörde en röst från himmelen som sade: ”Skriv: Saliga de döda som härefter dör i Herren. Ja, säger Anden, de skall få vila efter sina mödor. Ty deras gärningar följer med dem.”³² Löftena om en himmelsk vila har naturligtvis en alldeles särskild mening för dem som här på jorden fått utstå svåra prövningar för sin tros skull.

I Hebreerbrevet möter vi bilden av alla dem som under det gamla förbundets tid med sina liv vittnat om trons hemlighet. De beskrivs som ”en sky av vittnen”, ”en festförsamling av alla de förstfödda som har sitt namn i himlen”, ”andarna av de rättfärdiga som har fullkomnats”.³³ Den kämpande och lidande kyrkan på jorden och den förhärlicade och triumferande församlingen i himlen tillhör en och samma gemenskap av heliga. Ja, redan här på jorden har vi genom dopet fått en plats i himlen genom Jesus Kristus. Med Paulus ord: Ni lever ett ”osynligt liv tillsammans med Kristus hos Gud”.³⁴

Att slöjan mellan de två världarna är tunn bekräftas av händelsen på förklaringsberget där Jesus samtalar med Mose och Elia, två av trons vittnen som varit döda i många hundra år. De lärjungar som var tillsammans med Jesus vid tillfället – Petrus, Jakob och Johannes – kunde senare berätta om det samtal de hört mellan Jesus, Mose och Elia. Ett samtal som handlade om Jesu förestående lidande och död i Jerusalem.³⁵ När slöjan mellan den synliga och osynliga världen för några ögonblick

drogs undan, såg lärjungarna Mose och Elia fullt levande, trots att man med rätta kunde säga om dem: Är inte de döda?

I Uppenbarelseboken hör Johannes martyrernas själar under det himmelska altaret ropa till Gud: ”Hur länge, du helige och sannfärdige härskare, skall du dröja med att hålla dom och utkräva hämnd för vårt blod på jordens invånare?”³⁶ De som kallas ”fullkomnade rättfärdigas andar” tycks alltså inte vara okunniga om vad som sker på jorden. De följer det drama genom vilket Guds frälsningsplan fullbordas liksom församlingens kamp på jorden. Det innebär inte att vi bör söka råd hos de döda, något Bibeln skarpt avråder från, men vi kan leva med medvetenheten om att de som dött i tron inte har upphört med sin tillbedjan och tjänst inför Gud.³⁷

De avsomnades bönesvar

Jesu ankomst till jorden beskrivs i Marias lovsång som ett svar på fädernas tro: ”Han tar sig an sin tjänare Israel och håller sitt löfte till våra fäder: att

förbarma sig över Abraham och hans barn, till evig tid.”³⁸ På liknande sätt talar Johannes Döparens far, Sakarias, när profetisk ande uppfyller honom: ”Han visar barmhärtighet mot våra fäder och står fast vid sitt heliga förbund, den ed han svor vår fader Abraham: att rycka oss ur våra fienders hand och låta oss tjäna honom utan fruktan, rena och rättfärdiga inför honom i alla våra dagar.”³⁹

Det som sker med Maria, och i Johannes Döparens familj, beskrivs som en nåd mot fäderna. De orden får ännu större tyngd om vi tänker oss att Abraham och Israel från den himmelska ”åskådarläktaren” gläds över hur Gud fortsätter att svara på deras böner och därigenom bevisar sig trofast mot dem. Det tycks som om ”skyn av vittnen” kan följa den kämpande församlingen på jorden. Gud fortsätter att besvara de böner de bad under sitt jordiska liv och uppfylla de löften han gav dem. Det är en fascinerande tanke, förankrad i Skriften, att när Gud verkar bland sitt folk sker det som ett svar på både de levandes och de dödas böner – för Gud är ju alla levande! De böner som de som

insomnat i döden bad medan de levde på jorden är verksamma i ett evigt nu. (Det vore inte heller förvånande om de fortsätter sin förbön i den himmelska världen, och då ur ett helt nytt perspektiv: de vandrar nu inte längre i tro, utan i åskådning.) Om de fortsätter sin förbön i den himmelske världen kommenterar inte Skriften, men det kan inte uteslutas i ljuset av vad Bibeln i övrigt säger om den himmelska församlingen.⁴⁰

Kristi seger över döden

Matteus är ensam bland evangelisterna att berätta om en märklig händelse i samband med Jesu död. När Jesus gav upp andan brast förlåten i templet och gravarna öppnade sig: ”Många kroppar av avlidna heliga uppväcktes, och efter hans uppståndelse lämnade de sina gravar och gick in i den heliga staden och kunde ses av många.”⁴¹

Händelsen manifesterar Kristi seger över döden. I samma ögonblick som han gav upp andan, var döden nedtrampad. I synnerhet Paulus tolkar

evangeliernas uppståndelseberättelser som en triumf över döden: ”Du död, var är din seger! Du död, var är din udd.” I ett kärnord i Hebreerbrevet heter det att Kristus ”genom sin död skulle göra dödens herre, djävulen, maktlös”.⁴² Det bibelsammanhang som tydligast behandlar Jesu triumferande nedstigande i dödsriket är 1 Pet 3:18–20 samt 4:6. Här anar vi de kosmiska följderna av Kristi korsdöd. ”Hans kropp dödades, men han gjordes levande i anden, och så kunde han stiga ner och predika för andarna i deras fängelse.” Var detta endast en ”objektiv” förkunnelse av den seger över döden som Jesus vunnit, eller innebar den något för dem som hölls fångna i dödsriket och tog emot budskapet? I det fjärde kapitlets sjätte vers skriver Petrus: ”Ty därför förkunnades evangeliet också för dem som nu var döda: även om de som människor blev dömda kroppsligen, skulle de få leva andligen, som Gud.”

Av sammanhanget framgår att Petrus syftar på dem som gick under i samband med floden på Noas tid. Hur många som ropade till Gud om förbarmande när de drabbades av domen vet bara

Herren. Kyrkan har av detta skriftställe aldrig byggt en teologi om frälsning efter döden, men inbjuder oss att på avstånd förundras över mysteriet med försoningens räckvidd, och be för alla människors frälsning. Förkunnelsen av Kristi seger över död och dödsrike väcker vår bön för allt skapats frälsning undan synd och död. Att Kristus nedstigit till de döda innebär att Gud finns i den yttersta ensamheten. Inte ens dödsriket undgår hans närvaro, något som redan David profeterade om: ”Bäddade jag åt mig i dödsriket, är du också där.”⁴³ Genom Kristi nedstigande i underjorden bekräftas dessa ord, och i förundran stillnar vi inför den oerhörda frågan: Vad innebär det att de döda hädanefter delar döden med den Gud som varit död men lever?

Paulus undervisning om det himmelska hoppet

Paulus blir ofta personlig när han talar om det himmelska hoppet. I sitt brev till de kristna i Filippi skriver han som fånge i Rom med hotet om döden vilande över sig:

”Jag väntar och hoppas att jag aldrig skall stå där med skam, utan att jag nu som alltid öppet skall våga lovprisa Kristus med min kropp, vare sig den skall leva eller dö. Ty för mig är livet Kristus och döden en vinning – såvida inte ett fortsatt liv här på jorden ger mig en vinst genom mitt arbete, för då vet jag inte vad jag skall välja. Jag slits åt båda hållen: jag längtar efter att bryta upp och vara hos Kristus, det vore ju det allra bästa. Men för er skull är det viktigare att jag lever kvar här, det är jag övertygad om, och jag vet att jag kommer att bli kvar och stanna hos er alla för att hjälpa er till framsteg och glädje i tron.”⁴⁴

Att ”bryta upp och vara hos Kristus” – hur skall man förstå de orden? Paulus tvekar inte över att det vore ”det allra bästa” för oss. De som gått över dödens gräns in i paradisetts värld är nu ”hos Kristus” – i sällskap med både Paulus och den botfärdige rövaren, ja, tillsammans med apostlar, martyrer och heliga genom alla tider.

I Andra Korinthierbrevet beskriver Paulus denna tro med andra ord:

”Vi vet att då det tält som är vår jordiska boning bryts ner har Gud en byggnad åt oss i himlen, en evig boning som inte är gjord av människohand. Medan vi är här ropar vi av längtan efter att få ikläda oss vår himmelska boning. Ty har vi väl klätt oss i den skall vi inte stå där nakna. Vi som ännu bor i tältet ropar i vårt betryck; vi vill ju inte bli avklädda, vi vill bli påklädda, så att det som är dödligt uppslukas av livet. Gud har ju själv skapat oss just för detta, och som en borgen har han gett oss Anden. Därför är vi alltid vid gott mod, även om vi vet att så länge vi har vårt hem i kroppen är vi borta från Herren – vi lever i tro, utan att se. Vi är vid gott mod och skulle helst vilja flytta bort från kroppen och få vårt hem hos Herren.”⁴⁵

Den jordiska kroppen beskrivs som ett tält på väg att rivs ner. Just så upplever människan sitt åldrande. I själva avklädandet finns inget lockande. Döden får aldrig romantiseras, och så sker heller inte i Bibeln. Paulus ord om att det vore bäst för honom att bryta upp är inte uttryck för en dödslängtan. Han bärs av en längtan efter att få fullborda sitt livslopp. Döendet kan även för den troende vara förenat med kamp, smärta och ångest. Aposteln är väl medveten om att han hotas av avrättning och döden är fiende – inte vän. Helst skulle han vilja ”överkläda sig”, det vill säga leva kvar till Kristi återkomst, undgå döden och i stället vara med om den stora förvandlingen när den jordiska kroppen ikläds en himmelsk kropp.

När han ”ropar av längtan” efter att få iklädas en himmelsk boning, talar han om en verklighet som väntar redan vid inträdet i paradiset. Paulus ägde tron att en himmelsk ”boning” och ”klädnad” väntar den troende i den stund hon flyttar bort från kroppen. Den som dör i tron på Jesus går in i ett liv som är ”mycket bättre” än det jordiska – ett liv i gemenskap med Kristus.

Uppståndelsen från de döda

ATT DÖ BETYDER alltså för Jesu Kristi vänner att förenas med Kristus. Döden innebär dock inte en omedelbar uppståndelse från de döda. I Johannes evangelium talas om att uppståndelsen skall ske på ”den sista (yttersta) dagen” – en dag som innebär både uppståndelse och dom.⁴⁶ I Paulus brev förbinds de dödas uppståndelse med Kristi återkomst, som också förebådar Guds rikes slutliga upprättande på jorden.⁴⁷ Undervisningen om uppståndelsen rymmer både tröst, uppbyggelse och förmaning. Hoppet om uppståndelsen uppfordrar oss att leva sant och rätt.

Förlängningen av Kristi uppståndelse

I Kolosserbrevet beskrivs Jesus som ”förstfödd från de döda”.⁴⁸ I Första Korinthierbrevets femtonde kapitel tolkas de avsomnade troendes uppståndelse i ljuset av Kristi uppståndelse från de döda. Det fanns några i församlingen i Korinth som påstod att det inte finns någon uppståndelse från de döda. Paulus visar att de då också förnekar Jesu uppståndelse som de från början lärt sig tro på, som bekräftats av mer än över femhundra vittnen och som deras frälsningsvisshet vilar på.⁴⁹ Kristi uppståndelse ses som en eskatologisk händelse, inledningen till den allmänna uppståndelsen vid hans tillkommelse. Kristus kan inte skiljas från de sina. Vi som redan genom dopet förenats med honom i hans död och uppståndelse, skall en dag också få del i kroppens uppståndelse.⁵⁰

”Men nu har Kristus uppstått från de döda som den förste av de avlidna. Ty eftersom döden kom genom en människa kommer också uppståndelsen från de döda genom en människa.

*Liksom alla dör genom Adam, så skall också alla få nytt liv genom Kristus. Men i tur och ordning: Kristus först och därefter, vid hans ankomst, de som tillhör honom.*⁵¹

Det är alltså Kristus som inleder och öppnar vägen för uppståndelsen från de döda. Det som skall ske vid hans tillkommelse är en fortsättning på långfredagens händelser när många rättfärdiga från det Gamla förbundets tid uppstod ur sina gravar, och påsknattens dramatiska skeende när Guds kraft bröt sönder sigillet till Jesu grav. Kristi uppståndelseliv ger en föraning om vad de troendes uppståndelse kommer att innebära.

Har uppståndelsen redan skett?

I Andra Timotheosbrevet polemiserar Paulus med två villolärare i Efesos, Hymenaios och Filetos, som förkunnade att uppståndelsen redan hade skett: de hade kommit bort från sanningen och bröt därigenom ner tron för många, menade aposteln.⁵²

Den vilseledande förkunnelsen i Efesos kunde dock låta påfallande lik Paulus egen undervisning. I Romarbrevet framhåller han att de som döpts in i Kristus, har döpts in i hans död, och uppstått med honom för att ”leva ett nytt liv, såsom Kristus uppväcktes från de döda genom Faderns härlighet”.⁵³ I Kolosserbrevet utvecklar han denna tanke: ”I dopet *har ni också uppstått med honom* genom tron på kraften hos Gud som uppväckte honom från de döda.”⁵⁴ Och vidare: ”Om ni alltså *har uppstått med Kristus*, sträva då efter det som finns där uppe där Kristus sitter på Guds högra sida. Tänk på det som finns där uppe, inte på det som finns på jorden, Ni har ju dött, och *ni lever ett osynligt liv tillsammans med Kristus i Gud*. Men när Kristus träder fram, han som är ert liv, då skall också ni träda fram i härlighet tillsammans med honom.”⁵⁵

Andligen har alltså uppståndelsen redan ägt rum för dem som tror. Dopet vittnar om detta med all tänkbar tydlighet: vi har i dopet uppstått genom tron på kraften hos Gud som uppväckte Jesus från de döda. Vi är förenade med Kristus i hans död och

uppståndelse – vare sig vi förstår det eller känner det – och i Herrens måltid bekräftas denna verklighet genom att vi deltar i den fest som hör himmlandet till.⁵⁶ Vi har i en mening redan lagt vår egen död bakom oss och lever uppståndelsens liv.

Hymenaios och Filetos hade ett korn av sanning i sin lära om att uppståndelsen skett. Men de gick vilse när de ville föregripa det som skall ske först när Kristus ”träder fram”, vid hans återkomst: då skall uppståndelsen bryta fram i full kraft, genom att också vi som tillhör honom ”träder fram i härlighet”. Det grekiska ordet för ”träda fram” återgavs i 1917 års översättning med ”uppenbaras” och har med synlig uppenbarelse att göra. Hebreerbrevet säger att allt har lagts under Kristus, men ”ännu ser vi det inte”.⁵⁷ Vid Kristi tillkommelse blir det osynliga liv vi redan nu lever tillsammans med Kristus synligt. Då skall även våra kroppar uppstå för att leva för evigt.

Uttrycket ”redan nu och ännu inte” har tidigare i denna skriftserie använts för att ge uttryck för en dubbel innebörd i evangeliet: Frälsningen är fullbordad genom Jesu försoning, Guds rike har kommit,

men försoningens fulla innebörd uppenbaras först i framtiden. Redan nu lever vi uppståndelsens liv, men den fullständiga segern över döden väntar oss. Vi väntar den nya tidens, Guds rikes slutliga genombrott, nya himlar och en ny jord där rättfärdighet, glädje och frid bor. Församlingen finns i världen för att uppenbara detta slut, hon är närvaron av Guds framtid i denna tidsålder.

Låt uppståndelsehoppet leva

Varför var Paulus så skarp mot dem som menade att uppståndelsen redan hade skett? Hängde det möjligen samman med att idén om en uppståndelse var anstötlig i den grekiska kulturen, och att de som förkunnade att uppståndelsen redan skett därför ville undanröja en stötsten? När Paulus talade om uppståndelsen från de döda på Areopagen i Athen drev somliga med honom.⁵⁸ De kristna som gick omkring och bokstavligt väntade på en dag då gravarna skulle öppnas och de döda uppstå i sina kroppar, gav ett löjeväckande intryck.

Hymenaios och Filetos förändligade evangeliet när de hävdade att uppståndelsen redan hade skett. Men därmed predikade de ett stympat evangelium. I Första Korinthierbrevets femtonde kapitel framhåller Paulus med skärpa hur viktigt det är att hoppet om kroppens uppståndelse inte slocknar bland de kristna: "...jag själv, varför sätter jag livet på spel i varje ögonblick? Ja, bröder, så sant som ni är min stolthet i Kristus, vår herre: jag står inför döden varje dag. Om jag bara hade tänkt på människors sätt när jag kämpade mot vilddjuren i Efesos, vad hade det då tjänat till? Om de döda inte uppstår, låt oss äta och dricka, ty i morgon skall vi dö. Låt inte bedra er."⁵⁹

Här påminns vi om hur avgörande det är att tron på uppståndelsen bevaras levande. När materialismen tar över och viljan att offra sitt liv för evangeliet får oss att säga "Låt oss äta och dricka, ty i morgon skall vi dö", riskerar vi att driva mot en praktisk ateism.

I sitt andliga testamente till de äldste i Efesos, återgivet i Apostlagärningarna, nämner Paulus om

de profetior som i stad efter stad försäkrat att bojor och lidanden väntar honom. Trots att han inte helt förstår innebörden av profetiorna får de honom inte att tveka. Viktigare än allt annat är att han får fullfölja sitt uppdrag. I tron på uppståndelsen ägde han något som var mer värt än livet. ”Men jag anser inte att mitt liv har något värde för mig: jag vill bara fullborda mitt lopp och det uppdrag jag fått av Herren Jesus: att vittna om Guds nåds evangelium.”⁶⁰

Det jordiska fröet

Kroppen som läggs i graven liknar Paulus vid ett naket frö som genom uppståndelsen blir en fullmogent växt. Det finns ett samband mellan människans jordiska liv och den uppståndelsekropp som väntar henne, ”den blivande växten”, som aposteln kallar den.⁶¹ Vi vet i dag att det är samma DNA i ett frö som i den färdiga växten, något som kastar ljus över Bibelns undervisning på detta område. Vår personlighet och identitet går inte förlorad i döden,

men slår ut i full blom vid uppståndelsen på den sista dagen.

Tanken på människokroppen som ett frö blir särskilt tydligt i samband med en jordbegravning, även om den också kan tillämpas vid en kremation. Kroppar av martyrer som skändats eller bränts upp är också frön som bär på den blivande uppståndelsekroppen. ”Och när du sår, är det inte den blivande växten du sår utan ett naket sädeskorn eller något annat frö. Men Gud ger det gestalt han har bestämt, och varje frö får sin egen gestalt.”⁶²

Paulus undervisar i ett annat sammanhang om hur det sätt på vilket vi bygger Guds församling skall prövas i eld. Här framträder tanken på ett personligt ansvar vars konsekvenser sträcker sig in i evigheten. Det skall en dag visa sig hur var och en har byggt. Det som är av trä, gräs eller halm skall brinna upp, men det som är av guld, silver och ädelstenar skall bestå.⁶³ Hur och på vilket sett denna prövning sker ger Skriften inte besked om, men det finns ett samband mellan det vi sätt under våra liv på jorden och det som väntar oss i den

kommande världen. Paulus skriver: ”Det som blir sått föraktat uppstår i härlighet. Det som blir sått svagt uppstår fullt av kraft.”⁶⁴ Och Daniel profeterade: ”Många av dem som sover i mullen skall uppvakna, några till evigt liv, andra till skam och vanära. De som nått insikt skall lysa som det ljusa himlavalvet, de som fört många till rättfärdighet skall stråla som stjärnorna, alltid och evigt.”⁶⁵

Ett liknande budskap möter oss i Jesu liknelse om talenterna. De som hade förvaltad väl det som anförtrotts dem, får höra sin herre säga: ”Bra, du är en god och trogen tjänare. Du har varit trogen i det lilla, jag skall anförtro dig mycket. Gå in till glädjen hos din herre.”⁶⁶ Men prövningen på domens dag kommer också att överraska. ”Många som är sist skall bli först, och många som är först skall bli sist.”⁶⁷

Den stora förvandlingen

Vad innebär då den stora förvandlingen som Bibeln talar om? Vad skall ske när Jesus kommer tillbaka?

Nya testamentet undervisar om att alla som tror

på Kristus skall förvandlas till likhet med den uppståndne Frälsaren när han kommer åter. Låt oss begrunda några bibelord som ger uttryck åt detta:

*Mina kära. nu är vi Guds barn, men det har ännu inte blivit uppenbart vad vi kommer att bli. Vi vet dock att när han uppenbarar sig kommer vi att bli lika honom, ty då får vi se honom sådan han är.*⁶⁸

*Alla vi som utan slöja för ansiktet skådar Herrens härlighet förvandlas till en och samma avbild.*⁶⁹

*Vårt hemland är himlen, och därifrån väntar vi också en som skall rädda oss, herren Jesus Kristus. Han skall förvandla den kropp vi har i vår ringhet så att den blir lik den kropp han har i sin härlighet.*⁷⁰

Hur skall vi förvandlas när han kommer åter? Den kropp med vilken Jesus framträdde efter sin upp-

ståndelse kan ge en föraning om vad den förvandling som skall ske vid de dödas uppståndelse innebär. Den jordiska kroppens begränsningar var då upphävda. Efter påskdagen tedde sig Jesus annorlunda i sina lärjungars ögon, samtidigt som han var densamme. Han gick genom stängda dörrar, uppenbarade sig oväntat, och kunde lika plötsligt försvinna ur deras åsyn.

I det viktiga femtonde kapitlet i Första Korinthierbrevet 15 säger Paulus att det som blir sått som en kropp med jordiskt liv uppstår som en kropp med ande. Tidigare levde vi med den första människans, Adams, begränsningar. När vi blir en avbild av den himmelska människan, Jesus Kristus, upphävs den jordiska människans begränsningar. Aposteln avslutar sin undervisning i ämnet med att utropa:

Men det vill jag sagt, bröder: kött och blod kan inte ärva Guds rike, och det förgängliga kan inte ärva oförgänglighet. Vad jag nu säger er är ett mysterium: vi skall inte alla dö, men vi skall alla förvandlas, i ett nu, på ett ögon-

blick, vid den sista basunens ljud. Ty den kommer att ljuda, och då uppstår de döda i oförgänglig gestalt, och vi förvandlas. Detta oförgängliga måste kläs i oförgänglighet och detta dödliga kläs i odödlighet.⁷¹

Vi väntar ett ofattbart förvandlingsunder vars innebörd övergår allt vi kan föreställa oss:

... när det förgängliga kläs i oförgänglighet och det dödliga i odödlighet, då blir det som skriftordet säger: Döden är uppslukad och segern är vunnen. Död, var är din seger? Död, var är din udd? Dödens udd är synden, och synden har sin kraft i lagen.⁷²

Kristus förhärligades efter att i sin död och uppståndelse ha försonat hela världen med Gud. När han kommer åter förhärligas inte bara hans kropp, som är kyrkan, utan hela skapelsen skall födas på nytt. Till sina apostlar säger Jesus:

Sannerligen, vid världens återfödelse, när Människosonen sätter sig på sin härlighets tron, skall också ni som har följt mig sitta på tolv troner och döma Israels tolvstammar. Var och en som för mitt namns skull har lämnat hus eller bröder eller systrar eller far eller mor eller barn eller åkrar skall få hundrafalt igen och ärva evigt liv. Många som är sist skall bli först, och många som är först skall bli sist.⁷³

I Uppenbarelseboken vision av alltings återupp- rättelse förenas himmel och jord till ett. Det himmelska Jerusalem ”flyttar” till jorden och gemenskapen mellan Gud och människa blir fullkomlig, liksom gudomligt och mänskligt genom inkarnationen är förenat till ett i Jesu person. Då kommer den djupa innebörden av Jesu ord när han tröstade den sörjande Marta i sorgehuset i Betania att bli uppenbar. Ingen som levt i gemenskap med Jesus har levt förgäves.

Minnet av de döda

Hoppet om uppståndelse är vår stora tröst när sorgen drabbar oss. Saknaden efter en älskad livskamrat, ett barn eller en förälder, en nära vän och förtrogen, kan ibland kännas näst intill outhärdlig. Vi vet ju att vi aldrig mer i denna världen kommer att känna beröringen av den som lämnat oss. Men evangeliet talar i klara ord och bilder om en ny värld och en återupprättad gemenskap där de som insomnat i döden väntar på oss. Och när vi ikläts den himmelska kroppen kommer vi att känna igen varandra, ja, till och med komma i håg varandras namn. Därför, säger Skriften, behöver vi inte sörja som de som inte har något hopp.

Bibeln uppmanar oss att minnas och vörda dem som gått före oss, dem vi av naturliga skäl sörjer och saknar. Genom tron vet vi att de nu lever hos Gud, och deras exempel inspirerar oss att uthålligt och med vaksamhet vänta Kristi återkomst. ”Tänk på era ledare som har förkunnat Guds ord för er, se på vad deras liv förde fram till och ta efter deras tro.”⁷⁴ Alla de som har dött för Kristus, med Kristus

och i Kristus lever med honom. Och eftersom vi är lemmar i Kristi kropp och de är förhärligade lemmar i Herrens förhärligade kropp, äger vi samma medborgarskap som de heliga, som har sitt hem hos Gud. Den församling som består av alla pilgrimer här i tiden och den stora vitklädda skaran i himlen, utgör en enda kropp i Kristus. Tillsammans är vi sammanfogade till ett heligt tempel i Herren, och minnet av dem som gått före sporrar oss att förbli trogna den kallelse vi tagit emot.

Därför får inte döden gömmas undan eller privatiseras. I vår tid har det blivit allt vanligare att begravningar sker ”i kretsen av de närmaste”, som det ofta heter. Men en människas död angår långt fler än hennes närmaste. I synnerhet för den som tillhör Guds församling är det viktigt att hela ”familjen” får vara med och fira begravningstjänsten. Fira? Ja, en kristen begravning är inte bara en sorge- och minneshögtid då vi tar avsked – vi firar hoppet om uppståndelsen för den som har insomnat. Det skänker ett ljus åt gudstjänsten, och gör det viktigt att den står öppen för alla som

på något sätt kände den döde och både vill hedra denne och stärkas i hoppet om återseende.

Ett hopp till tröst och förmaning

Vi har i denna skrift försökt visa hur Jesus Kristus i sin påsk har krossat dödens välde, och att den som tror på honom *har* evigt liv. För dem som avvisar Jesu kärlek finns inget löfte om evigt liv. Bibelns ord om faran att ”förlora sitt liv” rymmer ett stort allvar, men låter oss ana storheten och ansvaret i att vara människa. Gud förmår göra allt utom en sak: han kan inte tvinga människan att älska honom. Men i sin gränslösa kärlek upphör han aldrig att söka oss. Hans barmhärtiga hand är utsträckt mot oss intill livets slut – även mot den människa som i förvirring och förtvivlan avslutar sitt liv med ett rop till Gud om förbarmande. Löftet om uppståndelse vilar inte på våra gärningar utan på evangeliets nåd.

När Paulus säger ”för mig är livet Kristus och döden en vinning” talar han om dödens nya me-

ning: att ”vara med Kristus”. För den som lever i Kristus är döden ”uppslukad”, eller som Jesus sa till Marta och Maria: ”Den som tror på mig skall leva om han än dör.”

Därför börjar det eviga livet här – det är inget som väntar på andra sidan den fysiska döden. Kristus har stigit upp till himlen, och vi som genom dopet har dött och uppstått med honom, har uppstigit dit tillsammans med honom.⁷⁵ ”Ni lever ett osynligt liv tillsammans med Kristus hos Gud.”⁷⁶ Här sätter Paulus ord på det innersta i den kristna mystiken, det vill säga den kristna människans stora hemlighet. Himlen är inte en ”annan” värld, något som finns ”utanför” denna värld – himlen är själva livets verklighet i Gud! Den verkligheten kan inte den biologiska döden beröva oss. Vid Kristi strålande återkomst i härlighet skall denna verklighet förinta döden i hela dess vidd, också den fysiska döden. ”Då skall de som är döda i Kristus uppstå först”, säger Skriften. Och i slutakten av Johannes vision i Uppenbarelsesboken hör vi orden: ”Döden skall inte finnas mer.”

För den som är i Kristus gäller dessa ord redan nu: döden finns inte mer. Genom dopet i vatten och ande har vi lagt vår egen död bakom oss. Det innebär ingen förnekelse eller förträngning av verkligheten. Vi vet att döden en dag skall komma och hämta oss – om Kristus inte kommer åter innan dess! – och eftersom döden är skilsmässa, innebär den dagen sorg och tårar för dem som ännu är kvar i tiden. Men inte en sorg som om döden vore slutet. De kristnas sorg är den ljusa sorgen, som vet att döden inte längre kan göra oss någon verklig skada. Den är för alltid förvandlad till en påsk – en övergång till det liv som aldrig dör, och som väntar hela skapelsen på Kristi stora och strålande dag.

Fotnoter

Förord

- 1 Matt 12:21.
- 2 Kol 3:3.
- 3 Rom 8:24.

Text

- 1 Johannesevangeliet 11:21-27.
- 2 = återfödelse.
- 3 Johannesevangeliet 11:17-27.
- 4 Jairus dotter, Matteusevangeliet 9:18-26,
Markusevangeliet 5:31-43, Lukasevangeliet
8:40-56. Änkans son i Nain, Lukasevangeliet

- 7:11–17. Lasaros, Johannesevangeliet kap. 11.
Tabita, Apostlagärningarna 9:36–42. Eutychos,
Apostlagärningarna 20:9–12.
- 5 Matteusevangeliet 10:8.
- 6 1 Moseboken 2:16–17.
- 7 Psaltaren 139:13–16.
- 8 Psaltaren 90:3 och 1 Moseboken 3:18b–19.
- 9 Johannesevangeliet 3:36;5:24.
- 10 Jämför också med Paulus undervisning i Romarbrevet 8:11: *Om Anden från honom som uppväckt Jesus från de döda bro i er, då skall han som har uppväckt Jesus från de döda göra också era dödliga kroppar levande genom sin ande som bor i er.*
- 11 4 Moseboken 23:10b.
- 12 Jakob profeterade över sina söner, Israels stamfäder, 1 Moseboken 49. Mose välsignade Israel innan han mötte döden på berget Nebo, 5 Moseboken 33. Davids sista ord är en lovsång till Gud som troget håller sina löften till honom och hans ätt, 2 Samuelsboken 23:1–7. Elia ger sin efterträdare Elisa profetisk vägledning 2:9–10.
- 13 1 Moseboken 5:23–24.

- 14 5 Moseboken 34:6.
- 15 2 Kungaboken 2:11-12.
- 16 Jesaja 57:1-2.
- 17 Jesaja 27:19.
- 18 Daniel 12:2-3.
- 19 Salomos vishet 3:1-3.
- 20 Matteusevangeliet 22:23-33.
- 21 Lukasevangeliet 20:38-39.
- 22 Lukasevangeliet 16, 22, 25.
- 23 Lukasevangeliet 23:43.
- 24 Uppenbarelseboken 2:7b.
- 25 2 Korinthierbrevet 12:2-4.
- 26 Apostlagärningarna 14:???
- 27 Se uppslagsordet "himmel" i Illustrerat bibellexikon. 2 Henoksboken hör till de böcker i den judiska litteraturen som inte ingår i GT, men finns citerad i NT.
- 28 Se text Efesierbrevet 4:10 och Hebreerbrevet 4:14.
- 29 Filipperbrevet 1:23.
- 30 Lukasevangeliet 16:25.
- 31 Hebreerbrevet 4:9-11.
- 32 Uppenbarelseboken 14:13.

- 33 Hebreerbrevet 12:1, 22-24.
34 Kolosserbrevet 3:3.
35 Lukasevangeliet 9:30-31.
36 Uppenbarelseboken 6:9-10.
37 Jesaja 8:19-20.
38 Lukasevangeliet 1:54-55.
39 Lukasevangeliet 1:72-75.
40 Jfr till Luk 16.
41 Matteusevangeliet 27:52b-54.
42 Hebreerbrevet 2:13.
43 Psaltaren 139:??
44 Filippierbrevet 1:20-25.
45 2 Korinthierbrevet 5:1-8.
46 Johannesevangeliet 6:39-40; 11:24; 12:48.
47 1 Thessalonikerbrevet 4:14-18. 1 Korinthierbrevet 15:23, 50-53.
48 Kolosserbrevet 1:18.
49 1 Korinthierbrevet 15:1-19.
50 Romarbrevet 6:3-5.
51 1 Korinthierbrevet 15:20-23.
52 2 Timotheosbrevet 2:17-18.
53 Romarbrevet 6:4.

- 54 Kolosserbrevet 2:14.
- 55 Kolosserbrevet 3:1-4.
- 56 Se skriften *Herrens måltid* i serien ”Trons hemlighet”, där tanken om nattvarden som himmelrikets måltid utvecklas.
- 57 Hebreerbrevet 2:14.
- 58 Apostlagärningarna 17:32. Jämför också Paulus fråga till Agrippa i 26:8.
- 59 1 Kor 15:30-33.
- 60 Apostlagärningarna 20:24.
- 61 1 Korinthierbrevet 15:37.
- 62 1 Korinthierbrevet 15:37-38.
- 63 1 Korinthierbrevet 3:11-15.
- 64 1 Korinthierbrevet 15:43.
- 65 Daniels bok 12:3-4
- 66 Matteusevangeliet 24:21.
- 67 Matteusevangeliet 19:30. Se också 20:16.
- 68 1 Johannesbrevet 3:2.
- 69 Andra Korinthierbrevet 3:18.
- 70 Filipperbrevet 3:20-21.
- 71 1 Korinthierbrevet 15:50-53.
- 72 1 Korinthierbrevet 15:54-56.

- 73 Matteusevangeliet 19:28–30.
- 74 Hebreerbrevet 13:7.
- 75 Dopet i vatten och ande är Guds väg för människan att gå från död till liv. Exemplet med rövaren på korset visar dock att nåden verkar omedelbart där dopet inte hunnit ske.
- 76 Kolosserbrevet 3:3.